

**ONDERZOEK NATUURWETGEVING
bestendig baggerbeheer en achterstallig
vegetatiebeheer Gaasperzoom
Groengebied Amstelland**

Moordrecht, 28 oktober 2019
in opdracht van
Groengebied Amstelland

Nader onderzoek in het kader van de natuurwetgeving
t.b.v. baggerwerk, opzet baggerdepots en
ecologische overwegingen m.b.t. vegetatiebeheer
Gaasperzoom/ Groengebied Amstelland

foto voorpagina: zuidelijk deel schoonwaterloop

Voor gewaarmerkte rapportage,
contact opnemen met GroenTeam

onderzoek en rapportage onder verantwoordelijkheid van:
5.1, 2, e veldverkenning en habitatbeoordeling
eindrapportage en advies

INHOUDSOPGAVE

pagina

1 INLEIDING	
1.1 Situering en ingreep	4
1.2 Natuurtoets als instrument.....	7
1.3 Onderzoeksplan	11
2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN	
2.1 Vaatplanten	13
2.2 Zoogdieren	14
2.3 Broedvogels.....	15
2.4 Amfibieën en reptielen	16
2.5 Vissen.....	17
2.6 Ongewervelde soorten.....	17
2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens	18
3 LOCATIEONDERZOEK	
3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming.....	19
3.2 Verkenning, habitatbevindingen en advies.....	20
3.2.1 Te baggeren watergang.....	20
3.2.2 Realiseren depots voor baggeropslag.....	21
3.3 Ecologische functie rietzones langs schoonwaterloop.....	25
3.4 Nader veldonderzoek	
3.4.1 Conclusie m.b.t. nader uit te voeren veldonderzoek.....	27
3.4.2 Uitgangspunten veldonderzoek.....	27
3.4.3 Onderzoek Poelkikker en Gevlekte witsnuitlibel	28
3.4.4 Onderzoek grondgebonden zoogdieren	28
3.4.5 Onderzoek Platte schijfhoren	30
3.4.6 Onderzoek Waterspitsmuis	30
3.4.7 Conclusies uit het veldonderzoek.....	31
4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES	32
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	34
GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN	36

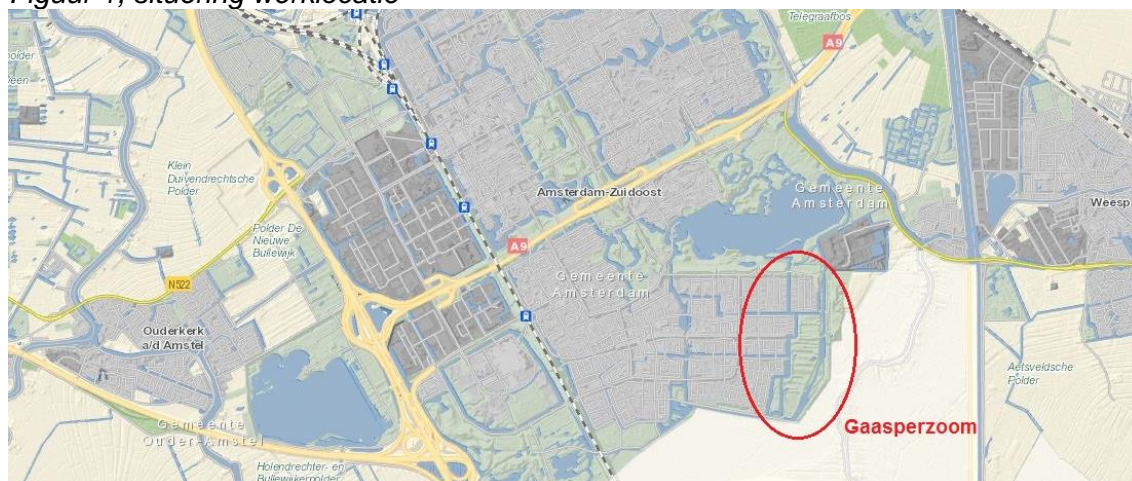
1 INLEIDING

1.1 Situering en ingreep

Situering plangebied

De werklocatie omvat het recreatiegebied Gaasperzoom aan de zuidoost-rand van de woonwijk Gein van de gemeente Amsterdam.

Figuur 1, situering werklocatie

Beschermingskaders flora & fauna en wettelijk belangen

Met betrekking tot toetsing van mogelijke effecten op flora en fauna is in de Wnb onderscheid gemaakt in twee typen bescherming: 'gebiedsbescherming' (hoofdstuk 2 Wnb, 'Natura 2000-gebieden') en 'soortbescherming' (hoofdstuk 3 Wnb, 'Soorten').

Met betrekking tot soorten zijn vervolgens drie beschermingsregiems onderscheiden: dat van de 'Vogelrichtlijn', van de 'Habitatrichtlijn' en van 'andere soorten' (zie ook 'wettelijke kaders' volgende bladzijde).

Bij eventuele aanvraag van ontheffing in het kader van soortbescherming is onder meer bepalend of er een wettelijk belang van toepassing is dat is opgenomen in het betreffende beschermingsregiem. Gezien de aard van het project betreft dat hier zoals aangegeven in de Bijlage van de Wnb (Ministerie van EZ 2016/ § 6.2.b) eventueel de volgende wettelijke belangen:

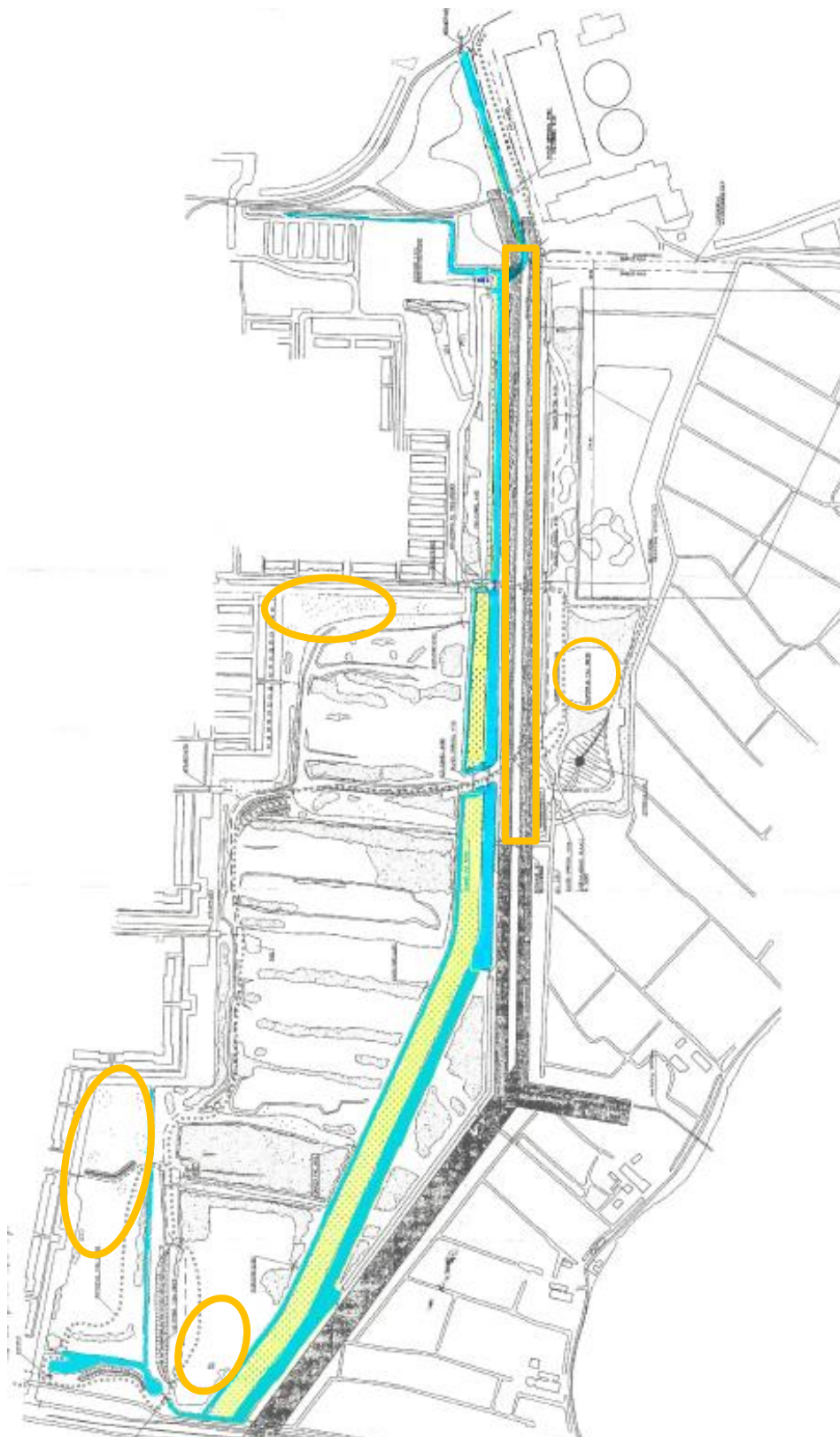
- * *'van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang'* (voor soorten van de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn)
- * *'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden'* (voor 'andere soorten').

In beginsel wordt onder het belang *'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'* géén ontheffing afgegeven voor soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, behalve indien de ecologische functionaliteit van de soort daarmee *geheel niet* wordt aangetast, bijvoorbeeld door het nemen van maatregelen (zie verder 'ontheffingsplicht' blz. 8).

Thans voorgenomen ingreep

De schoonwaterloop die vanuit de Gaasperplas water het recreatiegebied inbrengt dient te worden gebaggerd (zie figuren 1 en 2). Daartoe dienen tevens enkele opslagdepots te worden ingericht (figuur 2). Tevens wordt overwogen om de wilgenopslag uit de oorspronkelijk bedoelde rietzones te verwijderen (figuur 2), afhankelijk van nader advies, en om Riet en Japanse duizendknoop uit een zone te verwijderen (zie figuur 3).

Figuur 2, schoonwaterloop (blauw) en rietzone (geel)

Oranje cirkels, grasvelden als baggerdepot / Oranje ruit, leidingstrook als baggerdepot

Figuur 3, graafwerkzaamheden
 Rose, open te graven sloten
 Groen, verwijderen Japanse duizendknoop

Onderzoeksverplichting

De Wet Natuurbescherming (Wnb) en het provinciaal natuurbeleid verplichten een initiatiefnemer om bij ruimtelijke ingrepen de daardoor veroorzaakte effecten op (mogelijk) aanwezige zwaardere beschermde planten en dieren, nader te onderzoeken.

Dit onderzoek moet leiden tot beoordeling van de eventueel te verwachten natuurschade en bestaat uit de volgende onderdelen:

- * Er moet worden aangetoond in hoeverre ontheffingsplichtige soorten Wnb verstoring of bedreiging van de ingreep ondervinden of daarvan kunnen worden uitgesloten.
- * Er moet worden aangetoond in hoeverre gebiedsbescherming met betrekking tot Natura 2000 of met betrekking tot Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het geding is.
- * Volgens het in de Wnb opgenomen Besluit natuurbescherming moet er tevens aangegeven worden welke extra uitstoot van stikstof als gevolg van het project tot stand komt (Aerius-berekening september 2019).

Op basis van het onderzoek gelden de volgende verplichtingen:

Soortbescherming:

- * Bij eventuele aanwezigheid en kans op bedreiging of verstoring van ontheffingsplichtige soorten dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd.

Gebiedsbescherming:

- * Indien de ingreep (een deel van) een habitat van een 'aangewezen soort' uit een Natura 2000-gebied aantast, dient (tevens) een vergunning Natura 2000 te worden aangevraagd.

- * Indien door de ingreep en/of het nieuwe gebruik extra stikstofemissie optreedt, dient bij overschrijding van de daartoe regionaal vastgelegde grenswaarden een vergunning te worden aangevraagd; indien er géén overschrijding plaats vindt, is er alsnog een meldingsplicht.
- * Indien de aangegeven natuurwaarden van een gebied in het kader van de NNN worden aangetast, vergt dat aanvraag van een provinciale vergunning.

1.2 Natuurtoets als instrument

Doel en strekking natuuronderzoek

Deze rapportage omvat een bureaustudie met een veldverkenning met habitatbeoordeling, samen met een nader veldonderzoek. Daarmee wordt de ingreep getoetst aan de regelgeving met betrekking tot soort- en gebiedsbescherming (zie ook 'wettelijke kaders' volgende bladzijde).

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in de volgende vragen:

- Is er kans op noodzaak tot ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb?
- Is er naar verwachting een vergunning op grond van gebiedsbescherming nodig (Natura 2000 en/of het Natuurnetwerk Nederland/ NNN) ?
- Is er nader veldonderzoek nodig en voor welke soorten planten en/of dieren ?
- Welke zijn de mogelijke consequenties vanuit de Wnb en het NNN ?
- Is er vergunning voor toekenning van extra ontwikkelingsruimte in het kader van het Besluit natuurbescherming vereist ?

Deze rapportage vormt de aantoonbare bewijslast op naleving van die wetgeving.

Hiermee wordt onderbouwd met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden, van welke soorten effecten kunnen worden *uitgesloten* omdat ze er niet worden verwacht en/of welke soorten er niet zijn aangetroffen dan wel omdat de planingreep geen natuurschade aan die soorten met zich meebrengt.

Het uitsluiten van gebruik door (of schade aan) de betreffende soorten '*op voorhand*' vergt een gedegen, controleerbare onderbouwing.

Wettelijke kaders en beschermingsregiems

De regelgeving met betrekking tot natuur kent twee typen bescherming: '*soortbescherming*' (Wnb) en '*gebiedsbescherming*' (Wnb en het NNN).

Soortbescherming is gericht op individuele soorten flora en fauna, waartoe in de Wnb onderscheid is gemaakt in beschermingsregiems m.b.t. 'soorten van de Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'soorten van de Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Gebiedsbescherming is gericht op de specifieke habitat waartoe speciale begrensde gebieden zijn aangewezen, thans aangeduid met 'Natura 2000' dan wel gebieden die vallen onder regelgeving vanuit provinciaal natuurbeleid, waaronder het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Voorts is dit gericht op het reguleren van stikstofemissie en -depositie als gevolg van ruimtelijke ingrepen en/of nieuw gebruik.

De regels van soort- en gebiedsbescherming sluiten elkaar niet uit, doch vullen elkaar aan. Toetsing aan gebiedsbescherming vindt uitsluitend plaats indien beschermde gebieden in het geding zijn, terwijl toetsing aan de soortbescherming *altijd* vereist is, zowel binnen als buiten beschermde gebieden.

Soortbescherming

De natuurwetgeving is in eerste lijn gericht op soortbescherming, dat wil zeggen bescherming van afzonderlijke soorten planten en dieren *'in welke situatie dan ook'*.

Omdat deze wet *alle* soorten planten en dieren omvat, óók in Natura 2000-gebieden, wordt bij dit natuuronderzoek primair aangehaakt op de soortbescherming.

Deze biedt bescherming aan planten en dieren tegen zogeheten 'natuurschade'.

Binnen het beschermingskader wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het type ingreep ('bestendig beheer' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting');
- planten en dieren uit verschillende beschermingsregiems (zie vorige bladzijde);
- een aantal 'wettelijke belangen' (zoals eerder aangeduid).

Beschermingsregiems en ontheffingsnoodzaak

De drie beschermingsregiems, 'Vogelrichtlijn', 'Habitatrichtlijn' en 'andere soorten', omvatten alle 'zwaarder beschermde soorten'.

- * De Vogelrichtlijn is van toepassing op alle inheemse vogels: bedreiging van vogels of verstoring van broedende vogels vergt in beginsel een ontheffing, waarbij het nest slechts tijdens het broedgebruik is beschermd, met uitzondering van een categorie 'jaarrond beschermde nesten' waarvan het nest, al of niet in gebruik, het gehele jaar rond beschermd is en bij bedreiging ontheffing vereist.
- * De Habitatrichtlijn is van toepassing op een in Bijlage IV opgenomen lijst met soorten zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, libellen, vissen, vaatplanten, kevers en 'overige ongewervelden' (weekdieren). Voor deze soorten is bij verstoring of bedreiging, te allen tijde een ontheffing vereist.
- * De categorie 'andere soorten' zoals opgenomen in de Bijlage van de Wnb omvat lijsten met soorten zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten waarvan door de afzonderlijke provincies wordt bepaald welke soorten in aanmerking komen voor een vrijstelling dan wel welke soorten bij verstoring of bedreiging eveneens aanvraag van ontheffing vergen.

Provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen

Met betrekking tot de lijsten 'andere soorten' is er in de Wnb met betrekking tot kleine zoogdieren en amfibieën in de provincie Noord-Holland ten opzichte van de Ffw een wijziging opgetreden met betrekking tot marterachtigen Wezel, Hermelijn en Bunzing (zie ook provinciale handreiking). Voor de overige oorspronkelijk vrijgestelde zoogdieren en amfibieën geldt dus nog steeds géén ontheffingsplicht.

Voor de thans in de Wnb opgenomen lijsten 'andere soorten' met betrekking tot een reeks vaatplanten en alle vissen, reptielen, dagvlinders, libellen en kevers geldt géén vrijstelling meer: deze soorten zijn dus, naast soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, eveneens alle ontheffingsplichtig.

Echter met betrekking tot bestendig beheer en onderhoud onder het regiem van de toegepaste Gedragscode gelden hiertoe uitsluitend de voorwaarden zoals opgenomen in die Gedragscode (zie hieronder).

Gedragscode

Er wordt voorts van uitgegaan dat, vergelijkbaar met de situatie onder de Ffw, ook daarna de regels met betrekking tot gedragscodes van toepassing blijven. Aandacht vergt daarbij dat de aanvankelijke nuancering tussen Tabel 2 en 3 in de Ffw ten behoeve van het onderscheid 'bestendig beheer' en 'ruimtelijke ontwikkeling' wat onder de Ffw een belangrijke basis voor de gedragscodes vormde, onder het regiem van de Wnb vervalt. Naar verwachting zullen in de komende periode de verschillende Gedragscodes nader worden afgestemd op de Wnb.

Ontheffingsplicht bij soortbescherming

Bij ontheffingsplichtige soorten is het voorts van belang in hoeverre de ecologische functionaliteit wordt aangetast:

- * Onder de condities dat er mitigerende maatregelen (kunnen) worden genomen waarmee kan worden gegarandeerd dat de ecologische functionaliteit *binnen* het werkgebied op geen énkél moment achteruitgaat, óók niet tijdelijk, is er géén ontheffing nodig (Ministerie van EZ 2016/ § 4.3).

Het achterwege blijven van effecten op de ecologische functionaliteit vergt afdoende onderbouwing, waarbij wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen daarbij worden toegepast voor welke soorten.

- * Echter indien de bedoelde ecologische functionaliteit als gevolg van de ingreep níet met mitigatie kan worden gegarandeerd doch uitsluitend met compensatie, is voor de uitvoering daarvan eerst ontheffing vereist.

Voor soorten uit de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn dient bovendien te worden voldaan aan de specifiek in die richtlijnen opgenomen wettelijke belangen.

Bij een ontheffingsaanvraag wordt daartoe getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding: dit criterium is ook van toepassing voor ontheffingsplichtige 'andere soorten' uit de Wnb.

Gunstige staat van instandhouding als ontheffingsvoorwaarde

Een ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer de gunstige staat niet in het geding komt. De voorwaarden waaraan voldaan moet worden staan in de Habitatrichtlijn genoemd:

- * uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven, en . . .
- * het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd kleiner lijkt te zullen worden, en . . .
- * er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Wettelijke zorgplicht bij soortbescherming

Naast de specifieke regelgeving ten aanzien van juridisch zwaarder beschermde soorten bestaat de algemene zorgplicht bij eventuele verstoring of bedreiging van individuele planten of dieren. Dit omvat álle dieren, dus ook *alle onbeschermd*e soorten (Wnb art. 3.10).

Indien door werkzaamheden individuele dieren of hun vaste verblijfplaatsen worden verstoord of bedreigd, wordt vereist dat de uitvoerder voldoende zorg in acht moet nemen om die verstoring of bedreiging te voorkomen.

Daartussen bestaat enige nuance:

- * Met betrekking tot juridisch zwaarder beschermde soorten dient absoluut te worden voorkómen dat individuen van betreffende soorten worden bedreigd (zie DR 2009).
- * Voor beschermde soorten die vallen onder de provinciale vrijstelling en onbeschermde soorten ligt dat iets minder strikt:
'De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd' (Ministerie van EZ 2016).

Met betrekking tot de zorgplicht bestaat een ketenverantwoordelijkheid tussen initiatiefnemer en uitvoerder.

Gebiedsbescherming

Vergunning Natura 2000

De regelgeving met betrekking tot speciale beschermingszones in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn (resp. REG 1979 en REG 1992/1997), te weten met betrekking tot Natura 2000-gebieden, wordt in de Wnb gecontinueerd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming.

Werkzaamheden binnen een Natura 2000-gebied welke effecten kunnen hebben op 'aangewezen' soorten en de instandhouding van de natuurlijke habitats vergen aanvraag van een vergunning. Ook voor gebieden 'buiten' een Natura 2000-gebied die een aanwijsbare ecologische functie voor de 'aangewezen soorten & habitattypen' uit dat Natura 2000-gebied hebben, kan onder sommige condities een vergunning vereist zijn ('externe werking', Wnb art. 2.7 & 2.8).

Vergunning in het kader van Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De toenemende uitstoot van stikstof door verkeer, uitvoeringsmaterieel, huishoudens en bedrijfsvoering leidt tot toenemende depositie van stikstof met negatieve effecten op flora en fauna, met name in natuurgebieden. Dit vereist nader onderzoek (Besluit natuurbescherming, zie Wettelijk kader Bij12, 2017) waarbij een uitvoeringsfase en een gebruiksfase kunnen worden onderscheiden.

Deze wettelijke verplichting geldt in beginsel voor alle projecten in een regio. Bij het ontbreken daarvan zoals ook bij het ontbreken van onderzoek naar flora en fauna, kan een eventuele omgevingsvergunning worden geweigerd.

Op het moment van deze rapportage is een vervangende procedure en instrumentage met betrekking tot de berekening van de van de ingreep te verwachten stikstofdepositie in voorbereiding, wat op een later moment nader onderzoek vergt. Dit onderzoek kan pas worden uitgevoerd wanneer het uitvoeringsbestek gereed is.

Bij de tijdelijke- of uitvoeringsfase van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door voertuigen en mobiele werktuigen met een verbrandingsmotor.

Bij de eind- of gebruiksfase van nieuwe projecten gaat het om uitstoot door toegenomen verkeer, huishoudens en/of bedrijfsvoering: dit is echter in het huidige project niet aan de orde, immers, er verandert niets in het gebruik.

Voor de toetsing zijn daartoe met betrekking tot de in de regio aanwezige Natura 2000-gebieden, drempel- en grenswaarden vastgesteld aan de toename van stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe project ('ontwikkelingsruimte'). De grenswaarde wisselt per regio.

Vergunning Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS)

Dit betreft eveneens bescherming van natuurwaarden binnen begrensde gebieden.

Hiervoor hebben Rijk en Provincie samen spelregels ontwikkeld welke zijn vervat in de provinciale regelgeving. Hierbij is een 'nee-tenzij' beleid van toepassing, terwijl afhankelijk van de provinciale regelgeving daarop eveneens een 'externe werking' van toepassing kan zijn (geldt niet voor de provincie Noord-Holland).

Binnen het NNN moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied als onderdeel van het natuurnetwerk in acht worden genomen. Aantasting daarvan in kwalitatieve of kwantitatieve zin vergt nadere toetsing aan het bevoegde gezag en kan mogelijk leiden tot een vereiste aanvraag van vergunning. Aantasting zal slechts voor vergunning in aanmerking komen indien daarvoor compensatie wordt geboden.

De actuele en potentiële waarden van het NNN zijn vastgesteld in de natuurdoelen voor dat gebied. De basis daarvoor ligt in de provinciale structuurvisie en de betreffende 'Provinciale Ruimtelijke Verordening'.

1.3 Onderzoeksplan

Met het onderzoek wordt stapsgewijs ingezoomd op de situatie en vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten of verstoring daarvan, kunnen worden uitgesloten dan wel nadere veldinventarisatie vergen.

Werkstap 1, analyse bestaande gegevens

Als eerste wordt de situatie getoetst aan indicaties van de NDFF, aan de verspreiding van soorten op basis van reeds bekende biogeografische informatie uit verspreidingsatlassen, aan overige literatuur en andere beschikbare onderzoeken.

Op basis hiervan en de algemene habitat van de locatie wordt vastgesteld welke juridisch zwaarder beschermde soorten mogelijk in dit gebied verwacht zouden kunnen worden, onafhankelijk van de aanwezige habitat, en welke juridisch zwaarder beschermde soorten op voorhand al kunnen worden uitgesloten.

Met betrekking tot 'uitsluitingen' in het kader van de regelgeving wordt in de rapportage aandacht geschonken aan *alle* mogelijke soortgroepen van (beschermde) organismen. Voor sommige soortgroepen is dat niet méér dan slechts het aangeven waarom daarvan *géén* beschermde soorten op de locatie worden verwacht, dan wel waarom sommige soorten *niet* worden bedreigd of verstoord.

Werkstap 2, toetsing aan gebiedsbescherming

Dit omvat regelgeving in het kader van de Wnb en van provinciaal gebiedenbeleid (Natura 2000 en NNN). Daarbij wordt beoordeeld of er wellicht ook andere natuurregelgeving in het geding kan zijn.

In beginsel dient tevens een berekening te worden gemaakt met betrekking tot de stikstofdepositie: uitvoering hiervan is afhankelijk van opdrachtafspraken met de initiatiefnemer en nadere regelgeving (nog in voorbereiding).

Werkstap 3, habitatbeoordeling en ecologisch advies

Naar aanleiding van het bovenstaande wordt een beoordeling gemaakt van de terreinkenmerken, de biotoop, de lokale habitat en van de ecologische betekenis van het effectieve werkgebied (zie § 3.2).

In de conclusie wordt op basis van de nader beschreven habitat, vastgesteld welke zwaarder beschermde soorten (Wnb) en eventuele 'aangewezen soorten' (Wnb/ Natura 2000) voor de gegeven situatie zonder nadere veldinventarisatie kunnen worden uitgesloten, wat tevens geldt voor het al of niet van toepassing zijn van de 'externe werking' met betrekking tot 'aangewezen soorten' (Natura 2000 - Wnb § 3.2).

Tot zover betreft dit onderzoek een 'Quick Scan': bureaustudie met veldverkenning. Hierin wordt tevens een advies opgenomen met betrekking tot de functie van de ecologische verbindingzone.

Werkstap 4, veldinventarisaties

Voor de zwaarder beschermde soorten (Wnb) welke *niét* onder de vrijstelling van de Gedragscode vallen of welke *niét* op basis van verspreiding en/of habitat van bedreiging kunnen worden uitgesloten, wordt een nader soortgericht veldonderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 3).

Werkstap 5, eindconclusie en advies

De rapportage wordt afgerond met een puntsgewijze samenvatting van conclusies en consequenties, met een eventuele toetsing van consequenties en vereiste uitvoeringsvoorwaarden.

Leeswijzer

In de rapportage wordt de volgorde van de hierboven aangegeven onderzoeks- en onderbouwingsstappen aangehouden. Waar het voor de betreffende onderbouwing nodig is om informatieve kaders te schetsen, is dat in dit hoofdstuk beknopt aangegeven (zie blz.5 t/m 12). Daarmee ontstaat de volgende opzet van de rapportage:

- * In hoofdstuk 1 zijn de uitgangssituatie, het voornemen, de hoofdlijnen van de regelgeving, de aanpak van het onderzoek en de opzet van de rapportage aangegeven.
- * In Hoofdstuk 2 wordt op basis van beschikbare verspreidingsgegevens en recente gegevens uit de databank van de NDFF, de literatuurstudie met daaruit voortkomende conclusies uitgevoerd.
- * In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op vigerende gebiedsregelgeving (Wnb/ Natura 2000, PAS en NNN) en worden de bevindingen van de ecologische verkenning met beoordeling van de betreffende habitat en vervolgens het nadere veldonderzoek beschreven. Tevens worden hierin een advies met betrekking tot de ecologische verbindingszone opgenomen.
- * In hoofdstuk 4 worden de voor de uitvoering relevante conclusies kort samengevat en wordt advies gegeven met betrekking tot mitigerende maatregelen. Voorts wordt advies gegeven met betrekking tot de gewenste nadere handelwijze.

De rapportage wordt beëindigd met lijsten van geraadpleegde literatuur en van gebruikte termen en afkortingen.

2 BRONNENONDERZOEK SOORTEN

Onderzoekscontext

Het onderzoek dat in dit hoofdstuk per soortgroep wordt weergegeven omvat de toetsing van de locatie aan bronnen met reeds bestaande inventarisatie- en verspreidingsgegevens, met name NDFF, de 'Nederlandse Databank Flora & Fauna'. Het is gericht op eventueel terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde soorten (zie 'soortbescherming' blz.8-9) en indien voor het project relevant, op 'aangewezen soorten' (zie gebiedsbescherming blz.10).

De gegevens waarop deze toetsing is gebaseerd, omvatten veelal een aanzienlijk groter gebied dan de onderzoekslocatie: naar aanleiding hiervan wordt in hoofdstuk 3 ingezoomd op de nader begrensde werklocatie. De gegevens uit de NDFF bieden een goede indicatie doch zijn niet geheel toegespitst op de werklocatie en vergen *tenminste* nog een aanvulling door een habitatbeoordeling op de locatie.

Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatbeoordeling wordt vervolgens bepaald welke (zwaarder) beschermde soorten in het werkgebied wellicht kunnen worden verwacht en welke soorten in het kader van de Wnb aanvullende veldinventarisatie vergen om vast te stellen of ze alsnog van aanwezigheid kunnen worden uitgesloten, dan wel zullen moeten leiden tot aanvraag van ontheffing. Naar aanleiding hiervan worden de uitvoeringsvoorwaarden en het ecologische advies aangegeven.

De eventuele *noodzaak* tot nadere inventarisatie wordt afgeleid uit de samenhang tussen beschikbare gegevens (dit hoofdstuk 2), de habitatbeoordeling van het te onderzoeken gebied (zie hoofdstuk 3) en de 'soort' ingreep (§ 1.1).

Algemeen karakter werkgebied

Het werkgebied ligt in een gebied met venige klei, als onderdeel van een recreatiegebied met speelweiden, bosopstanden en natte oeverzones met natuurfuncties. De bosopstanden bestaan er voornamelijk uit Wilg. De werklocaties betreffen een watergang (baggeren), oeverzones (beheer rietvelden) en depots op speelweiden.

2.1 Vaatplanten

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het plangebied twee juridisch zwaarder beschermde, ontheffingsplichtige planten zijn geregistreerd. Dit zijn Kartuizer anjer en Kranskarwij (zie ook Floron 2011) als 'andere soorten' waarvoor géén provinciale vrijstelling van toepassing is.

Kartuizer anjer wordt aangetroffen op zonnige, warme en droge, matig voedselarme en uitgesproken stikstofarme, basenrijke en vaak kalkhoudende grond (al of niet lemig zand en mergel) en ook op stenige plaatsen). Ze groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bosschages langs bermen en dijken en op leisteenhellingen en zandsteenrotsen.

Kranskarwij

Kranskarwij prefereert zonnige plekken op vochtige tot vaak natte, matig voedselarme, zwak zure zand-, leem- en veenbodems. Ze wordt aangetroffen in laag blijvend grasland (waaronder ook beekdalgrasland en blauwgrasland), in heide (grazige plaatsen en afgeplagde plekken), in waterkanten (langs heidepoelen) en in laagveenmoerassen.

Conclusie

Het werkgebied vergt controle op habitatpotenties voor Kartuizer anjer en Kranskarwij.

2.2 Zoogdieren

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFD 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van de planlocatie 26 soorten zijn geregistreerd waaronder 10 vleermuissoorten.

Grondgebonden zoogdieren

Van de grondgebonden soorten zijn Bunzing, Hermelijn, Wezel, Eekhoorn en Waterspitsmuis als ontheffingsplichtig geregistreerd (zie ook Broekhuizen 2016), alle behorend tot de categorie 'andere soorten' waarop géén provinciale vrijstelling van toepassing is.

Bunzing is niet gebonden aan een bepaalde biotoop, al heeft hij een voorkeur voor de nabijheid van water. Kleinschalig landschap met overhoekjes, houtwallen, heggen, sloten, ruigte, bosranden, boerenerven en ruige tuinen vormen een goede habitat met ook veel prooidiersoorten (kleine zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en ongewervelden).

De Bunzing maakt méér dan Wezel en Hermelijn, ook gebruik van de dekking in dichte grotere houtopstanden. Hij heeft een verborgen levenswijze (schemer en nacht), verblijft in holen doch ook in opslag van hout en andere materialen waar zich schuilruimte tussen bevindt. In een sterk stedelijke omgeving wordt de soort niet aangetroffen.

Hermelijn is weinig kieskeurig in zijn biotoopkeuze. Overal waar voldoende dekking is kan de soort worden verwacht, van landbouwgebieden en bossen tot in parken en tuinen, mits er voldoende voedsel aanwezig is (vooral muisachtigen, vogels, Haas, Konijn en Woelrat). De soort heeft een verborgen levenswijze (schemer en nacht) en verblijft in holen. In een sterk stedelijke omgeving wordt de soort niet aangetroffen.

Wezel leeft in open, gevarieerd en structuurrijk terrein met afwisseling van bosschages, zoals ruig grasland en rietland bij water, op boerenerven en in groene stads- of dorpsranden. De soort heeft een verborgen levenswijze. Naast holen van mollen, ratten en muizen worden als verblijfplaats ook houtstapels, steenhopen en rommelschuurtjes gebruikt. De soort kan concurrentie ondervinden van de Hermelijn, waarbij de Hermelijn domineert. In een sterk stedelijke omgeving wordt de soort niet aangetroffen.

Eekhoorn vergt als leefomgeving een boshabitat met voldoende boomsoorten met noten en zaden en dikke stammen met holten. Behalve boomholten maken ze voor hun verblijfplaatsen ook gebruik van boomnesten.

Waterspitsmuis is vooral te vinden in dichte kruidachtige vegetatie nabij helder, snelstromend tot stilstaand water. De soort is zelden ver van water te vinden, maar kan soms in houtopstanden, heggen en grasvelden in de directe omgeving van geschikt water als leefgebied, worden aangetroffen.

Daarnaast is een reeks 'andere soorten' geregistreerd waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is. Het betreft de muizensoorten aardmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Dwergspitsmuis, Gewone bosspitsmuis, Huisspitsmuis en Veldmuis, voorts Woelrat, Egel, Vos, Haas en Konijn. Indien deze vrijgestelde soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de wettelijke zorgplicht (zie blz.9).

Vleermuizen

Vleermuisgebruik kan bestaan uit vaste verblijfplaatsen in bomen, gebouwen of andere gebouwde constructies (kraam-, zomer-, paar- of winterverblijven).

Door sommige soorten worden tevens lineaire structuren (zoals houtsingels, boomrijen, bosranden, watergangen, dijken of combinaties daarvan) gebruikt als geleiding/ sonaroriëntatie voor vaste vliegroutes (met name van dwergvleermuizen, Laatvlieger en Watervleermuis, zie Limpens 1997).

Van belang daarbij is dat de meeste vleermuissoorten steeds een 'netwerk' van vaste verblijfplaatsen gebruiken waartussen wordt gewisseld, waarbij het gehele netwerk strikt beschermd is (zie bijvoorbeeld ook Kennisdocumenten, BIJ12 2017).

Er zijn in deze omgeving 10 soorten vleermuizen geregistreerd: Baardvleermuis, Bosvleermuis, Rosse vleermuis, Gewone-, Ruige- en Kleine dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Watervleermuis.

De soorten beschikken ieder over eigen soorten verblijven (zie ook Limpens 1997):

- * Bosvleermuis & Rosse vleermuis zoeken hun verblijfplaats uitsluitend in (oudere) bomen ,
- * Watervleermuis voorál in (oudere) bomen,
- * Meervleermuis & Laatvlieger uitsluitend in bebouwing,
- * dwergvleermuizen & Baardvleermuis kunnen zowel in gebouwen als in bomen worden aangetroffen (zoals in spouwruimten, onder dakpannen, achter betimmeringen, in doorvoeren van leidingen e.d.). Deze soorten kunnen alle gebruik maken van zeer smalle spleten,
- * Gewone grootoorvleermuis kan ook in bomen en gebouwen worden aangetroffen: voorál in grotere ruimten in gebouwen (zolders, kelders) met een 'open' toegang, en in boomholten, -spleten en (vogel- en vleermuis-)kasten,

Alle vleermuissoorten zijn vermeld in de Habitatrichtlijn Bijlage IV (zie § 3.1 Wnb) en zijn daarmee op voorhand ontheffingsplichtig.

Conclusie zoogdieren

* Grondgebonden soorten:

De werkerreinen vergen controle op eventuele gebruiksmogelijkheden voor verblijfplaatsen van Bunzing, Hermelijn, Wezel, Eekhoorn en Waterspitsmuis als niet-vrijgestelde 'andere soorten'.

Deze vergen bij (mogelijke) aanwezigheid, toepassing van de voorwaarden zoals aangegeven in de Gedragscode.

Bij uitvoering is tevens aandacht vereist voor mogelijk aanwezige 'andere soorten' waarop de wettelijke zorgplicht van toepassing is.

* Vleermuizen:

Deze vereisen nadere controle in eventueel te kappen bomen op gebruiksmogelijkheden (habitatbeoordeling). Indien potenties aanwezig vergen deze beoordeling van mogelijke effecten door de voorgenomen ingrepen, en indien mogelijke effecten niet kunnen worden voorkomen nader veldonderzoek naar verblijfplaatsen en/ of vaste vliegroutes en indien aangetroffen aanvraag van ontheffing.

2.3 Broedvogels

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied diverse vogels met een jaarrond beschermd nest zijn geregistreerd.

Jaarrond beschermde nesten

De bij het NDFF geregistreerde soorten met een jaarrond beschermd nest betreffen onder meer ook soorten die hoog in bomen nestelen, te weten Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek en Sperwer. Deze soorten gebruiken ook nesten van bijvoorbeeld Zwarte kraai, of zelfs van Ekster, maar ook van elkaar.

Daarnaast is ook Steenuil geregistreerd die veelal gebruik maakt van boomholten waaronder knotwilgen. Voorts zijn vogels geregistreerd die gebouwen en/of constructies gebruiken voor een jaarrond beschermd nest.

Overige broedvogels

Veelal zijn er in elk soort terrein ook andere broedende vogels te verwachten, waaronder nesten in struwelen en in te kappen bomen (zie ook Hustings 2018).

Broedende vogels mogen onder géén enkele conditie worden verstoord (zie DR 2009). Onder die voorwaarde is echter voor de meeste broedvogelsoorten géén aanvullende veldinventarisatie vereist: dit is uitsluitend nodig op het moment dat werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Conclusie broedvogels

- * Jaarrond beschermde nesten: het werkterrein vergt nadere controle op mogelijk aanwezigheid in te kappen houtopstanden, en bij aanwezigheid het toepassen van de voorwaarden uit de Gedragscode.
- * Broedende vogels: met betrekking tot (overige) broedende vogels dienen werkzaamheden die versturend kunnen zijn, in beginsel *buiten* het broedseizoen plaats te vinden.

2.4 Amfibieën en reptielen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFP 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied 8 beschermde soorten zijn geregistreerd (zie ook Creemers 2009; NDFP 2015).

Amfibieën

De registratie betreft onder meer 2 ontheffingsplichtige soorten amfibieën van de Habitatrichtlijn (Poelkikker en Rugstreeppad).

Alle betreffende soorten vergen voor hun leefomgeving onder meer de beschikbaarheid van geschikt open water en een zonnige situatie. Overwintering gebeurt door de meeste soorten nabij de voortplantingshabitat, echter Rugstreeppad kan daartoe soms grotere afstanden afleggen.

Poelkikker vereist naast zonbeschenen open water, ook moerassige omstandigheden langs de oever met een rijke begroeiing aan oever- en waterplanten. Na de voortplanting is de soort ook in een landhabitat met een rijke kruidenbegroeiing te vinden.

Voor zijn overwinteringshabitat kan de soort, vergelijkbaar met Rugstreeppad, grotere afstanden afleggen (zie Creemers 2009).

Rugstreeppad is gebonden aan geschikt voortplantingswater in de omgeving: ondiep, zonbeschenen en bij voorkeur visvrij water waaronder poelen, vijvers maar ook stagnerende regenwaterplassen (zie ook Musters 1992; Rijsewijk 2006; Spitzen-van der Sluis 2009). Open duingebieden vormen één van de natuurlijke habitats, maar de soort wordt ook aangetroffen in pioniersituaties op ruderaal terrein (zoals bouwterrein) en in weg- en spoorlichamen.

Daarnaast zijn 5 'andere soorten' geregistreerd waarop een provinciale vrijstelling van toepassing is (Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander, Bastaardkikker en Meerkikker). Ook deze vergen voor hun leefomgeving onder meer de beschikbaarheid van geschikt open water en een zonnige situatie. Met name de eerstgenoemde drie

soorten gebruiken ook een deel van het jaar een landhabitat waarbij ze onder meer schuilplaatsen zoeken in takkenhopen of bestaande holletjes van andere dieren. Indien deze vrijgestelde soorten worden verstoord vergt dat toepassing van de wettelijke zorgplicht (zie blz.9).

Reptielen

Binnen een straal van 1 km van het werkgebied is Ringslang geregistreerd als niet-vrijgestelde 'andere soort'.

Ringslang is gebonden aan een water- en amfibierijke habitat met tevens droge en vorstvrije mogelijkheden voor winterverblijf. Deze gecombineerde condities zijn vooral te vinden op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden veelal gemeden omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem (Van der Lugt & Siebelink, 2003): in dergelijke omstandigheden is de soort veelal uitgezet, waarbij voor overwintering grond-watervrije holten in de bodem, tussen stenen of in ruimten onder gebouwen worden gebruikt.

Conclusie amfibieën en reptielen

- * De werklocatie vergt controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor voortplanting en landhabitat voor de zwaarder beschermde amfibiesoorten
- * De locatie vergt tevens controle op habitatcondities welke geschikt zijn voor Ringslang.

Bij aantreffen van potentieel leefgebied en kans op effecten van werkzaamheden vergen beide soorten het toepassen van de voorwaarden uit de Gedragscode.

Zo nodig vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van ontheffing.

2.5 Vissen

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied géén ontheffingsplichtige vissen zijn geregistreerd.

Conclusie vissen

Ontheffingsplichtige vissen kunnen op basis van verspreiding op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelde soorten

Bij ongewervelde soorten moet men denken aan vlinders, libellen, sprinkhanen en andere ongewervelde soorten zoals mieren, kevers, weekdieren e.d. Onder deze groepen vallen eveneens beschermde soorten terwijl voor sommige soorten ook een ontheffingsplicht geldt. Juridisch zwaar beschermd zijn soorten uit de groepen libellen, dagvlinders en 'overige ongewervelde soorten' (waaronder ook waterorganismen).

Beschikbare gegevens

Uit de databank (NDFF 2019, Quickscanhulp) blijkt dat binnen een straal van 1 km van het werkgebied twee zwaarder beschermde soorten van de Habitatrichtlijn zijn

geregistreerd (Gevlekte witsnuitlibel en het waterslakje Platte schijfhoren), zie ook Bos 2006, Dijkstra 2002, Boesveld 2011 en Gmelig Meyling 2008.

Gevlekte witsnuitlibel komt voor in moeras- en plassenengebieden waar verspreid rijk begroeide delen in aanwezig zijn. Essentieel als voortplantingsbiotoop zijn matig voedselrijke gevarieerde verlandingsvegetaties in beschut, ondiep en helder water met een goede waterkwaliteit.

Platte schijfhoren, een zeer klein zoetwaterslakje, komt vooral voor in laagveengebieden en in het rivierengebied, vooral in grotere en kleinere plassen, sloten en vaarten. De soort leeft in helder, schoon water met een rijke begroeiing.

Conclusie ongewervelden

- * De werklocatie vergt controle op geschikte habitatcondities voor Duinparelmoervlinder, Grote Vos, Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren;
- * Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding worden uitgesloten (zie ook Boesveld 2011; Bos 2006; Dijkstra 2002).

2.7 Conclusies uit beschikbare gegevens

Volgens de databank van NDFF en verspreidingsgegevens blijkt dat in het werkgebied naast vrijgestelde 'andere soorten', meerdere zwaarder beschermde soorten kunnen worden verwacht.

Bij aantreffen van potentieel leefgebied en kans op effecten door werkzaamheden vergen zwaarder beschermde soorten het toepassen van de voorwaarden uit de Gedragscode. Indien toepassing van die voorwaarden (zoals vereiste werkperiode) deels niet mogelijk is vergt dat nader veldonderzoek en indien aangetroffen ook aanvraag van ontheffing.

De controle van het werkterrein vanwege kans op verstoring van juridisch zwaarder beschermde soorten door werkzaamheden betreft:

- Kartuizer anjer en Kranskarwij;
- Bunzing, Hermelijn, Wezel, Eekhoorn en Waterspitsmuis;
- gebruik door vleermuizen;
- jaarrond beschermde nesten en andere broedende vogels;
- Poelkikker, Rugstreepad en Ringslang;
- Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren.

Voorts zijn er vrijgestelde kleine zoogdieren en amfibieën te verwachten, welke bij de uitvoering aandacht en toepassing van de wettelijke zorgplicht vergen (zie blz.9).

Andere ontheffingsplichtige soorten kunnen op basis van verspreiding en/of habitat, op voorhand worden uitgesloten.

3 LOCATIEONDERZOEK

3.1 Toetsing vigerende regelgeving gebiedsbescherming

Natura 2000:

De werklocatie ligt op ca. 6 km afstand van Natura 2000 IJmeer (in noordelijke richting) en eveneens op ca. 6 km afstand van het Naardermeer (in oostelijke richting).

De hier aangewezen soorten betreffen:

- specifieke habitattypen (vooral Naardermeer)
- Rivierdonderpad en Meervleermuis (IJmeer)
- overwinterende watervogels (IJmeer)
- specifieke broedvogelsoorten (Naardermeer)
- Zeggekorfslak, Gestreepte waterroofkever, Bittervoorn, Kleine modderkruiper, Groenknolorchis en Platte schijfhoren (Naardermeer).

PAS:

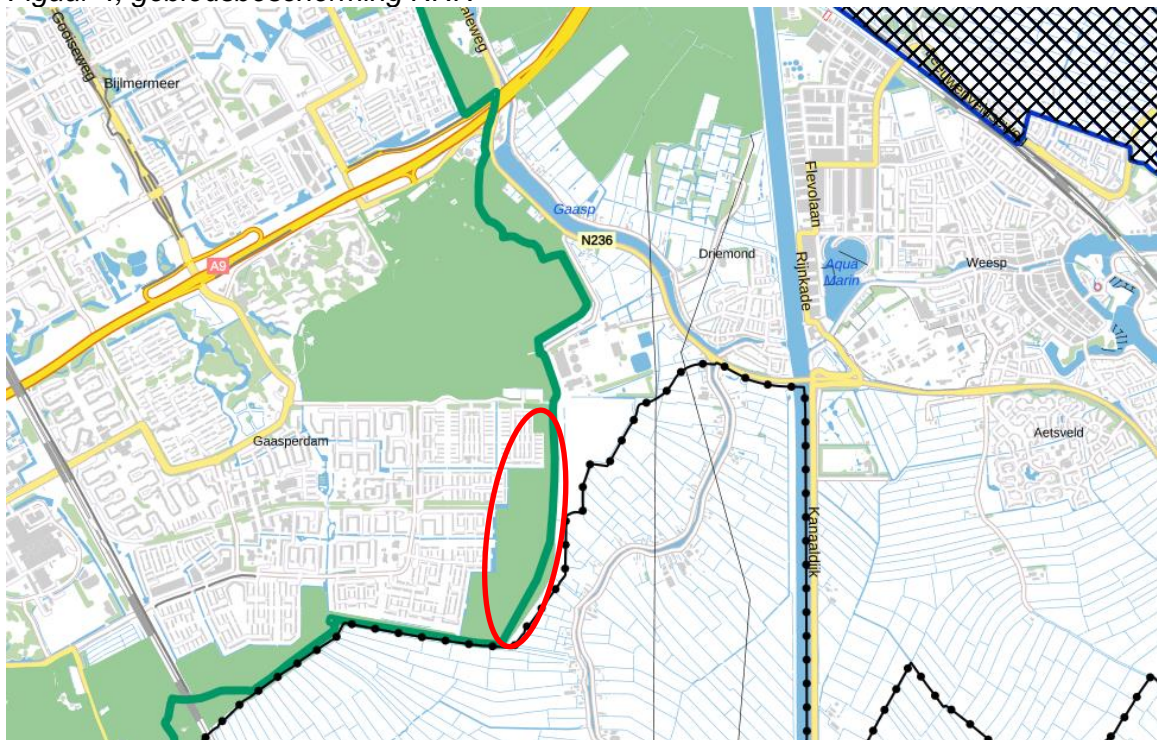
Voorts betreft de ingreep geen wijziging van het gebiedsgebruik en is voor de gebruiksfase geen wijziging van de stikstofuitstoot te verwachten.

Echter de aanlegfase, zeker waar het om achterstallig beheer gaat (afgraven, uitdiepen) gaat gepaard met een extra stikstofuitstoot vanwege verbrandingsmotoren van materieel en vervoer. Daartoe is een berekening noodzakelijk welke alsnog moet worden uitgevoerd (zie ook blz.9 & 10).

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het werkgebied zelf is onderdeel van het NNN (zie figuur 4) met tevens de schoonwaterloop (zie figuur 2) als ecologische verbinding.

Figuur 4, gebiedsbescherming NNN

Toetsing aan gebiedsbescherming

Natura 2000:

Door de ligging op flinke afstand van Natura 2000 valt deze toetsing onder de ‘externe werking’ zoals voor aangewezen dieren uit het Natura 2000-gebied die mede gebruik maken van het werkgebied.

Uit hoofdstuk 2 blijkt dat uitsluitend Meervleermuis en Platte schijfhoren van de ‘aangewezen soorten’ ook zijn geregistreerd in de omgeving van het werkgebied. Daarvan kunnen alleen meervleermuizen wellicht een gebruiksrelatie hebben tussen het Natura 2000-gebied en het werkgebied, immers Platte schijfhoren is geen soort die zulke afstanden kan afleggen.

Natuurnetwerk Nederland:

Het werkgebied behoort tot dit netwerk en vergt derhalve toetsing aan mogelijk te verstoren of bedreigen natuurwaarden door de werkzaamheden (zie ook blz.10).

Echter de voorgenomen werkzaamheden in het kader van bestendig beheer zijn er op gericht om bestaande kwaliteiten in stand te houden/ te handhaven, zoals het open houden voor doorstroming van de waterloop en beheer van de rietzomen als belangrijk onderdeel van de ecologische verbinding. Aangezien dit mede onder de voorwaarden van de gedragscode plaats vindt, gericht op het in stand houden van de natuurwaarden, lijkt natuurschade hier niet aan de orde.

3.2 Verkenning, habitatbevindingen en advies

De veldverkenning heeft plaatsgevonden op 15 februari 2019. De bevindingen worden hieronder beschreven naar aanleiding van de verschillende ingrepen en daarmee samenhangende onderzoeksvragen, in combinatie met de in deze omgeving mogelijk te verwachten juridisch zwaarder beschermde soorten (zie § 2.7).

Onderzoeksvragen

De verkenning is gericht op de volgende vragen:

- 1) Baggeren: zijn er baggerlocaties met potenties voor verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten in het geding ?
De met name te beoordelen soorten zijn Ringslang, Poelkikker, Rugstreeppad, Waterspitsmuis, Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren.
- 2) Depots: Hebben de voorgenomen depotlocaties wellicht potenties voor verblijfplaatsen van beschermde soorten?
De met name te beoordelen soorten zijn Ringslang, Poelkikker, Rugstreeppad, Waterspitsmuis, kleine marterachtigen, Kartuiser anjer, Kranskarwij.
- 3) Beheer: Moet ingegrepen worden in de verbossing van de rietzone en/of de begroeiing met Japanse duizendknoop ? Zo ja, zijn daarbij verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten in het geding?

3.2.1 Te baggeren watergang

Uitgangspunt is dat baggerwerkzaamheden plaats vinden vanaf het water, en dat vervoer van specie ook niet over land plaats vindt doch wordt afgevoerd via een pijpleiding. Hier dient de habitat te worden beoordeeld naar gebruiks-/ en/of leefmogelijkheden van Ringslang, Rugstreeppad, Poelkikker, Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren.

Al deze soorten met uitzondering van Platte schijfhoren, zijn in beginsel gebruikers van de oeverzone, terwijl Platte schijfhoren ook het midden van de watergang benut.

- Ringslang vereist dat belangrijke verblijfplaatsen als broeihopen en overwinteringsplaatsen niet worden verstoord en slachtoffers worden voorkomen. Als ei-legplaats of voor overwintering geschikte plekken zijn echter niet aanwezig in de betreffende oeverzones.
- Rugstreeppad kan hier op voorhand worden uitgesloten vanwege vermijdingsgedrag ten opzichte van aanwezige (roof)vissen.
- Poelkikker kan wellicht wel worden verwacht maar met name in de oeverzone.
- De oeverzones en aangrenzende rietlanden zijn zeer geschikt voor Waterspitsmuis. Echter verblijfplaatsen van deze soort zijn 'in' het rietland, en blijven dus gespaard bij baggerwerkzaamheden.
- Ook zijn de rietlanden geschikt voor kleine marterachtigen (vooral Bunzing), maar ook deze worden niet bedreigd met baggerwerkzaamheden.
- De vegetatierijke oeverzone is geschikt voor Gevlekte witsnuitlibel waarvan de larven jaarrond aanwezig zijn in het water in de vegetatierijke oeverzones.
- Of de watergang geschikt is voor Platte schijfhoren hangt sterk af van aanwezigheid van waterplanten, welke thans (begin maart) niet zichtbaar zijn. Dit slakje bevindt zich in dat geval in de gehele watergang.
- Vleermuizen worden met deze werkzaamheden niet verstoord.

Advies met betrekking tot baggerwerkzaamheden

Baggerwerkzaamheden moeten dus rekening houden met Poelkikker, Waterspitsmuis, Gevlekte witsnuitlibel en (mogelijk) Platte schijfhoren.

Met betrekking tot Platte schijfhoren gebiedt de Gedragscode in het kader van bestendig beheer dat baggerwerkzaamheden uitsluitend in de periode tussen 1 oktober en 1 december moet plaats vinden waarbij tevens 25% van de bodem gespaard dient te blijven, c.q. niet mag worden gebaggerd. Indien men zich niet aan deze periode wenst te houden vergt dat nader uitsluitingsonderzoek, uit te voeren vanaf eind mei. Echter als de soort dan alsnog wordt aangetroffen, dient men zich ook alsnog aan die voorwaarde te houden, óf ontheffing aan te vragen waaraan dan andere voorwaarden worden verbonden.

Met betrekking tot de Gevlekte witsnuitlibel geldt dezelfde voorwaarde voor de uitvoeringsperiode.

Met betrekking tot Poelkikker gebiedt de Gedragscode in het kader van bestendig beheer dat baggerwerkzaamheden uitsluitend in de periode tussen 15 september en 1 maart moet plaats vinden terwijl baggeren tijdens vorst niet is toegestaan.

Met betrekking tot Waterspitsmuis gebiedt de Gedragscode in het kader van bestendig beheer dat de werkzaamheden zodanig dienen te worden uitgevoerd dat de oevers niet worden beschadigd: daartoe dient een zone van ca. 1 meter breed vanaf de oeverlijn niet in het baggeren te worden betrokken.

Als met baggerwerkzaamheden de oeverzone wordt ontzien (zie Waterspitsmuis) en voor de uitvoering wordt uitgegaan van de periode tussen 1 oktober en 1 december (met ontzien van 25% van de bodem), worden ook de andere genoemde soorten ontzien.

3.2.2 Realiseren depots voor baggeropslag

Er is op 5 locaties in ruimte voor depots voorzien (zie figuur 4 volgende bladzijde).

Depotlocatie 1:

Dit omvat een vrij klein oppervlak en bestaat uit een open plek in het wilgenbos (foto 1 volgende bladzijde).

De vegetatie is grazig en de bodem vochtig, voedselrijk en deels beschaduwd. Er vindt jaarrond begrazing plaats.

Hier worden géén verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde diersoorten verwacht terwijl de habitat niet geschikt is voor Kartuizer anjer of Kranskarwij, soorten die groeiplaatsomstandigheden vergen die hier niet worden aangetroffen.

Figuur 5, nummering depots

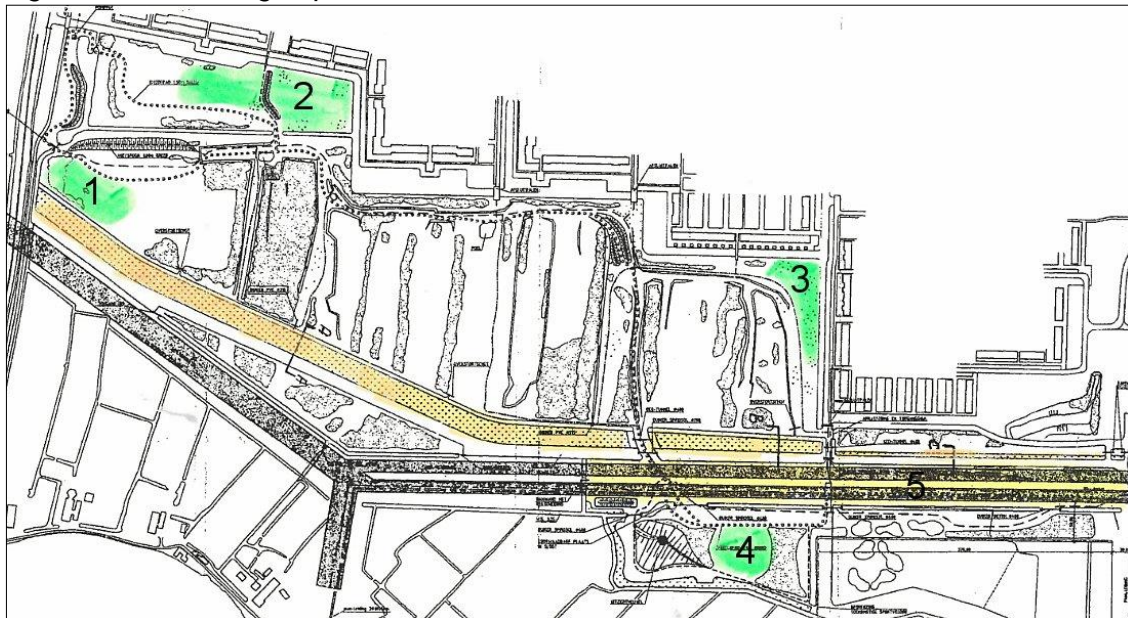

Foto 1 – depotlocatie 1

Depotlocatie 2:

Deze omvat een vrij groot oppervlak grazige vegetatie (foto 2 volgende bladzijde). Het valt buiten het begrazingsgebied en is onderhevig aan een maaibeheer. Er staan enkele bomen in het gebied: deze bomen dienen, indien ze behouden dienen te blijven, niet binnen het depot opgenomen te worden.

Eventuele natuurwaarden zijn alleen te verwachten in de oeverdelen. Deze oevers zijn redelijk hoog en steil (zie foto) en zullen dus automatisch buiten het depot vallen, waarmee de natuurwaarden niet in het geding zullen komen (vergelijk ook met conclusies locatie 1).

Foto 2 – depotlocatie 2

Depotlocatie 3:

Deze omvat een parkgazon met her en der bomen en wordt geflankeerd door een brede watergang (foto 3). Het is gelegen buiten het begraasde deel. De bomen dienen, indien ze behouden dienen te blijven, niet binnen het depot opgenomen te worden.

Eventuele natuurwaarden zijn alleen te verwachten in de oeverdelen. Deze oevers zijn redelijk hoog en steil en zullen dus ook hier automatisch buiten het depot vallen, waarmee de natuurwaarden niet in het geding zullen komen (vergelijk ook met conclusies locatie 1).

Foto 3 – depotlocatie 3

Depotlocatie 4:

Dit grasveld tussen twee bospercelen (foto 4) ligt binnen het door koeien begraasde deel en de bodem is te karakteriseren als vochtig en voedselrijk (natuurlijk bemest). Vanwege de jaarrond begrazing is er naar verwachting altijd korte vegetatie.

Er is een grote schietwilg aanwezig. Wilgen kunnen goed tegen ophoging van het maai-veld en de boom zou in het depot opgenomen mogen worden.

Ook hier worden géén verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde diersoorten verwacht terwijl de habitat er evenmin geschikt is voor Kartuizer anjer of Kranskarwij (vergelijk ook met conclusies locatie 1).

Foto 4 - depotlocatie 4

Depotlocatie 5:

Deze lange leidingstrook bestaat uit door koeien begraasd gras (foto 5). Deze ligt vlak bij de te baggeren watergang en heeft mogelijk de voorkeur vanwege de minder lang te overbruggen pompafstand.

Ook hier worden géén verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde diersoorten verwacht terwijl de habitat er evenmin geschikt is voor Kartuizer anjer of Kranskarwij (vergelijk ook met conclusies locatie 1).

Foto 5 - depotlocatie 5

Tenslotte wordt met het inrichten van de depots géén vleermuisgebruik verstoord.

3.3 Ecologische functie rietzones langs schoonwaterloop

De brede plas-dras oeverzone langs de westoever is vanwege achterstallig beheer sterk aan het verbossen. De houtopslag bestaat uit Wilg, Japanse duizendknoop en Braam. Deze verbossing bevindt zich in een parkomgeving die eveneens geheel bestaat uit wilgenbos. In dat kader draagt eventueel moerasbos langs de schoonwaterloop, niet extra bij aan extra natuurwaarden of aan een ecologische verbindingfunctie. Integendeel, als verbindingfunctie zijn hier rietzomen wel degelijk een meerwaarde ten opzichte van het wilgenbos in overige delen van het park.

Het noordelijk deel van de zone (ten noorden van het kruisende pad) lijkt een hoger liggend maaiveld te hebben. In ieder geval is daar de vegetatie afwijkend van elders. Er is sprake van een uitgebreide, ongewenste groeiplek met Japanse duizendknoop en bramen (foto 6). Beide zijn zeer moeilijk te verwijderen. Mogelijk is afgraven tot op water-niveau nodig om dat te kunnen realiseren. Hiermee zou opnieuw een plas-drassituatie gecreëerd kunnen worden.

Direct ten zuiden van het kruisende pad is de rietzone redelijk intact met slechts lokaal wat wilgenopslag, vooral verder van de waterkant (foto 7).

Foto 6, links Japanse duizendknoop met erachter bramen (noordelijk deel)

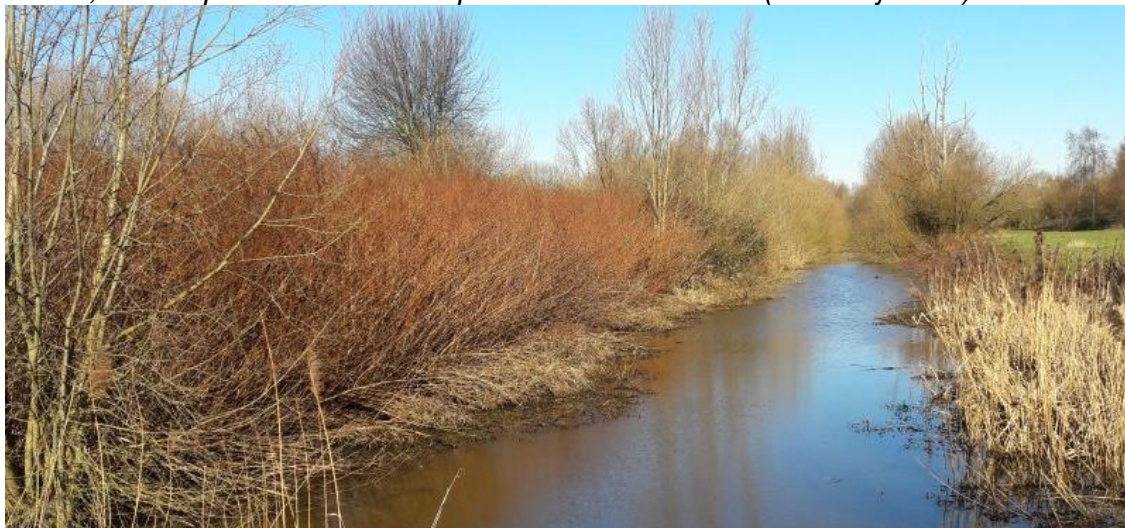

Foto 7, zone met weinig wilgenopslag

Meer zuidelijk is in de rietzone plaatselijk een compleet wilgenbos ontstaan (zie foto 8). Een enkele boom of bosje vormt voor de ecologische functie geen probleem en kan zelfs de biodiversiteit verhogen (bv. Blauwborst).

Foto 8, extreme verbossing

Mogelijk streefbeeld en consequenties

Herstel van een doorgaande zone met een zekere 'openheid' langs de schoonwaterloop als ecologische verbinding is vanuit de optiek om langs het water ruimte te bieden aan soorten die van moerasoeveren afhankelijk zijn, zou wellicht wenselijk zijn.

Echter Wilg en Braam laten zich slechts verwijderen als ze met wortel en al gerooid worden.

Bovendien is het 'uitroeien' van de sterk invasieve Japanse duizendknoop nauwelijks haalbaar, daarvoor zou de bovenlaag tot vele decimeters diep moeten worden afgegraven, wellicht tot op het waterniveau, en dan nóg is er kans dat je de Japanse duizendknoop niet kwijt bent zodat deze alsnog zullen voortwoekeren.

Herstel binnen redelijke grenzen

Een oplossing is om de wilgen periodiek, al dan gefaseerd, terug te zetten (te snoeien tot net boven het maaiveld). Dat geldt ook voor de in de oostelijke oever groeiende bomen. Het gesnoeide materiaal (stam- en takhout) dient uit de direct aan de watergang gelegen zone te worden afgevoerd. Dan is te verwachten dat riet vrij snel zal terugkomen. Een dergelijke ingreep valt in het kader van de Gedragscode onder achterstallig beheer en daarmee onder een 'ruimtelijke ingreep' (zie blz.4). Dit vergt dan voor een aantal soorten nader veldonderzoek, wat een periode tot ca. eind oktober in beslag zal nemen (Poelkikker, Gevlekte witsnuitlibel, Waterspitsmuis en kleine marters).

Afhankelijk van dat onderzoek is dan wellicht vervolgens een aanvraag van ontheffing nodig.

Nader veldonderzoek naar vleermuizen is niet nodig: de wilgenopslag is nog te beperkt van diktegroei terwijl een eventuele vaste vliegrouwe door het handhaven van alle andere bosopstand op korte afstand van de schoonwatergang, de geleidingsfunctie zal overnemen.

In het verlengde hiervan dient dan vervolgens bestendig beheer te worden uitgebreid. Het maaibeheer van Riet om dit in stand te houden, dient dan te worden aangevuld met het afzetten van de wilgen en vervolgens het daartussen cyclisch maaien met een bosmaaier om ook daar rietgroei te stimuleren en handhaven.

Achterwege laten als alternatief

Indien deze verbindingsfunctie niét opnieuw wordt geoptimaliseerd zoals hierboven aangegeven, dan zal de verbindingsfunctie *niet geheel* verdwijnen.

Men zou kunnen overwegen slechts de nog aanwezige plekken met begroeiing van Japanse duizendknoop en Braam alsnog in maaibeheer te nemen, naast continuering van het maaibeheer van Riet. Daarmee wordt het Riet duurzaam in stand gehouden en worden de beide andere soorten duurzaam teruggedrongen en hergroei van Riet op die plekken gestimuleerd.

In het bredere, zuidelijke deel blijven dan veel bestaande rietoevers (zie foto's 7 en 8) duurzaam gehandhaafd waarmee de ecologische functie voor soorten die daarvan afhankelijk zijn, grotendeels toch nog in stand blijft.

Het thans in maaibeheer nemen van de Japanse duizendknoop en Braam zal nog steeds moeten worden beschouwd als achterstallig beheer, met als consequentie nader veldonderzoek (echter uitsluitend op die betreffende locaties, soorten zie boven).

Voor het maaien van Riet wordt uitgegaan van continuering van bestendig beheer, anticiperend op de vrijstelling in het kader van de Gedragscode.

3.4 Nader veldonderzoek

3.4.1 Conclusie m.b.t. nader uit te voeren veldonderzoek

Bij toepassen van de uitvoeringsvoorwaarden van de Gedragscode bij de werkzaamheden aan en langs watergangen, is nader veldonderzoek (en zo nodig aanvraag van ontheffing) vereist bij:

- a) Het terugzetten van begroeiing langs de schoonwatergang.
Dan betreft veldonderzoek:
 - Poelkikker (voorgescreven onderzoeksperiode mei-juni);
 - Gevlekte witsnuitlibel (onderzoeksperiode eind mei tot eind juni);
 - Waterspitsmuis en kleine marterachtigen (onderzoeksperiode half september tot eind oktober).
- b) Als het nodig is de gehele bodemoppervlakte (ook binnen 1 meter uit de oever) te baggeren, en/of baggeren (ook) vóór oktober (maar niet in broedseizoen) en/of in de periode van 1 december tot 1 maart moet plaatsvinden (Nota Bene: baggeren mag *niet* plaatsvinden wanneer ijsvorming optreedt).
Dan betreft veldonderzoek:
 - Poelkikker (voorgescreven onderzoeksperiode mei-juni);
 - Gevlekte witsnuitlibel en Platte schijfhoren (onderzoeksperiode eind mei tot eind juni);
 - Waterspitsmuis en kleine marterachtigen (onderzoeksperiode half september tot eind oktober).

3.4.2 Uitgangspunten veldonderzoek

Veldinventarisaties vinden plaats volgens de richtlijnen die daartoe door het bevoegde gezag worden aangegeven, zoals in protocollen uit de betreffende kennisdocumenten of van de betreffende PGO.

Dit onderzoek is gebonden aan strikte perioden en overige criteria. Daarom is in de planning van achtereenvolgende ingrepen een tijdige inventarisatie nodig. Immers, uitvoering van werkzaamheden is pas toegestaan nadat onderzoek heeft plaatsgevonden en, zo nodig, ontheffing is verkregen.

Er is achtereenvolgens nader veldonderzoek verricht naar Poelkikker (mei-juni), Gevlekte witsnuitlibel (mei-juni), grondgebonden zoogdieren waaronder kleine marterachtigen, (mei-juni), Platte schijfhoren (juni) en Waterspitsmuis (oktober).

Uitvoering

Het veldonderzoek is verricht door en onder leiding van drs. J.Mulder, sinds 1987 full time praktiserend veldbioloog, gespecialiseerd in veldinventarisaties, faunaverplaatsingen en specifieke maatregelen voor flora en fauna. Afgestudeerd aan de Universiteit van Utrecht met als specialismen zoölogische ecologie m.b.t. vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen en floristiek heeft hij zich vervolgens tevens geschoold m.b.t. veldonderzoek naar grondgebonden zoogdieren, broedvogels en ongewervelde soorten.

Bij het voorzomeronderzoek naar vleermuizen is hij, vanwege de 'overzichtelijkheid', geassisteerd door een tweede waarnemer met batdetector.

3.4.3 Onderzoek Poelkikker en Gevlekte witsnuitlibel

Deze soort wordt opgespoord middels zicht en geluid, waarna zo mogelijk de 'juiste soort' groene kikker wordt vastgesteld.

Een eerste ronde vond plaats op 19 mei. Op deze dag waren groene kikkers overdag kwakend en zichtbaar aanwezig.

Op gehoor werden Bastaardkikker en Poelkikker onderscheiden. Er werden op zicht meerdere 'waarschijnlijke' poelkikkers waargenomen, kwakend in hun kenmerkende roep met transparante kwaakblazen, geelgroene kop en goudgele ogen. Er kon een mannetje worden gevangen. Met de strekproef reikte de hiel tot het oog terwijl de buik weinig vlekjes vertoonde (wat vlekjes achter op buikzijde). De metatarsusknobbel was groot, hoog en vrijwel symmetrisch. Dit alles wijst op poelkikker.

Op 2 juni werden wederom meerdere op zicht herkenbare poelkikkers waargenomen. De dieren waren klein, opvallend groen, kwaakten in kenmerkende roep en met transparante kwaakblazen, en hadden een geelgroene kop en goudgele ogen. De dieren konden niet gevangen worden.

Op 23 juni werden 's avonds meerdere roepende poelkikkers (naast bastaardkikker) gehoord. De inmiddels hoge rietkraag belette het zicht en de mogelijkheid tot vangst.

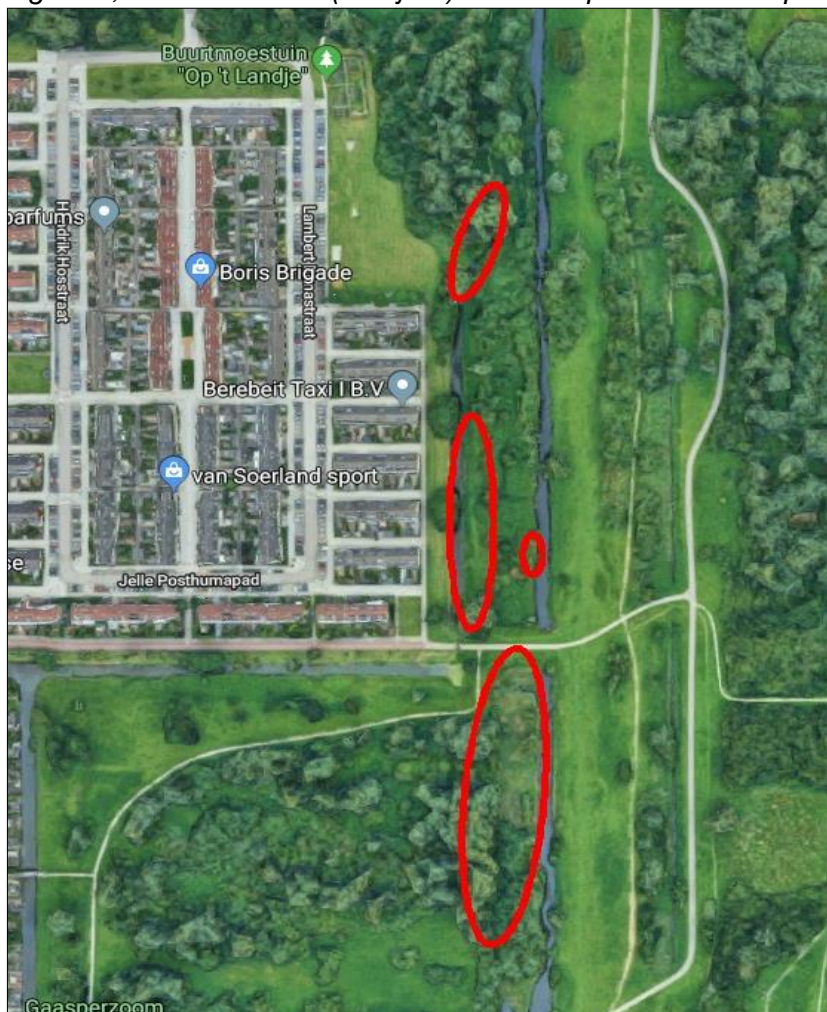
Van Gevlekte witsnuitlibel is de hoofdvliegtijd van eind mei tot eind juni (zie Dijkstra 2002). Gedurende het onderzoek naar Poelkikker is ook steeds uitgekeken naar deze libel, maar ook tijdens het onderzoek naar grondgebonden zoogdieren en naar Platte schijfhoren. Daarbij zijn geheel geen exemplaren aangetroffen.

3.4.4 Onderzoek grondgebonden zoogdieren

Deze soorten worden aangetoond met als hulpmiddelen een speciale kistval ('Mostela'), een speciale wildcamera ('Struikrover') en drie sporenbuizen.

Deze hulpmiddelen werden op 19 mei 2019 geplaatst in twee te verwijderen typen vegetatie: in Japanse duizendknoop en in Rietland (zie figuur 6).

Figuur 6, Locaties vallen (voorjaar) en life-traps voor Waterspitsmuis (najaar)

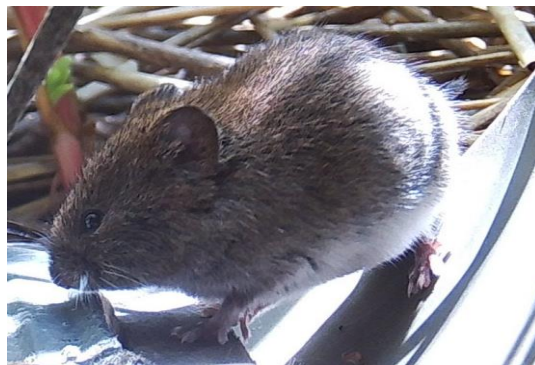
Op 3 juli werden deze hulpmiddelen weer verwijderd. De sporenbuizen leverden niets op maar de camera leverde duizenden beelden op. Daaronder bleken géén marterachtigen maar vooral heel veel muisachtigen, met name Veldmuis, Aardmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Bruine rat (muizensoorten) en als spitsmuis waarschijnlijk Bosspitsmuis (zie foto's).

Op de camerabeelden in het Riet was tevens een Ringslang te zien (zie foto volgende bladzijde). Er zijn echter nergens broeihopen aangetroffen.

Dwergmuis

Rosse woelmuis

Spitsmuis

Ringslang

3.4.5 Onderzoek Platte schijfhoren

Er blijkt in de open wateren waar moet worden gebaggerd, nauwelijks submerse vegetatie aanwezig: slechts tussen de oevervegetatie is wat zwevend plantaardig materiaal en een geringe hoeveelheid sterrenkroos aanwezig.

Op 2 juni 2019 heeft op geschikte plekken bemonstering plaatsgevonden met een fijnmazig schepnet.

Er werden vrijwel geen weekdieren aangetroffen, zelfs in het geheel geen schijfhorens. Wel bleken zeer algemene waterdieren als platte waterwants en invasieve exoten als gevlekte Amerikaanse rivierkreeft aanwezig. Er werden ook enkele kleine modderkruipers gevangen.

De aanwezigheid van platte schijfhoren kan daarmee echter worden beschouwd als op de werklocatie 'uitgesloten'.

3.4.6 Onderzoek Waterspitsmuis

Op 11 oktober zijn in hetzelfde gebied als de zoogdiervallen (zie § 3.3.3), een 60-tal life-trapvallen geplaatst (type Longworth). Deze worden weliswaar specifiek voor Waterspitsmuis geplaatst maar er bestaat ook altijd de mogelijkheid dat er alsnog kleine marters mee worden gevangen.

De vallen zijn in tweetallen zo dicht mogelijk langs de oever geplaatst (zie figuur 5): het vinden van geschikte en toegankelijke valplekken werd bemoeilijkt door zeer ruige begroeiing van o.a. Braam, Japanse duizendknoop en Riet.

De vallen voorzien van aas in de vorm van hooi met pindakaas, havermout, wortel en meelwormen en werden 2x daags gecontroleerd.

Er zijn 29 vangsten gedaan van de soorten Rosse woelmuis (20), Bosmuis (3), Huisspitsmuis (5) en Bosspitsmuis (1).

Waterspitsmuis is dus bij de diverse methodes niet aangetoond. Geheel uit te sluiten is de soort niet, maar er is een gedegen inspanning verricht om de soort aan te tonen, waardoor er van uitgegaan mag worden dat de soort op de locaties van de werkzaamheden afwezig is.

3.4.7 Conclusies uit het veldonderzoek

Poelkikker blijkt aanwezig in de watergangen. Omdat de Poelkikker op land overwintert en de overwinteringsplek niet gevonden kan worden, moet ervan uit worden gegaan dat het af te graven deel met Japanse duizendknoop potentieel overwinteringshabitat is. Buiten de overwinteringsperiode kan mogelijk volstaan worden met mitigerende maatregelen ter voorkoming van slachtoffers, maar voor werkzaamheden in de winter is ontheffing vereist.

Gevlekte witsnuitlibel is op geen enkel moment in de hoofdvliegtijd waargenomen zodat hiervoor ook geen ontheffing nodig is.

Marterachtigen en Waterspitsmuis konden niet worden aangetoond. Wel werden meerdere andere soorten aangetroffen. Geheel uitsluiten van deze soorten is ook met het uitgevoerde onderzoek niet mogelijk, maar er is een gedegen inspanning verricht om de soorten aan te tonen. Daarmee mag er van uitgegaan worden dat marters en Waterspitsmuis op de locaties van de werkzaamheden afwezig zijn. Voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden is dan ook voor marters en Waterspitsmuis geen ontheffing nodig.

Platte schijfhoren werd in het te baggeren water geheel niet aangetoond en ook gezien de schaarse begroeiing met waterplanten, onwaarschijnlijk. Voor deze soort is dan ook geen ontheffing nodig.

Ringslang blijkt in het gebied voor te komen. Over aantallen kan voorsnog niets gezegd worden, maar gezien het ontbreken van broeihopen worden deze niet groot geacht. Overwintering in af te graven deel met Japanse duizendknoop is niet uit te sluiten. Buiten de overwinteringsperiode kan ter voorkoming van slachtoffers mogelijk worden volstaan met mitigerende maatregelen, maar voor werkzaamheden in de winter is ontheffing vereist.

4 SAMENVATTENDE CONCLUSIES

In samenhang tussen literatuuronderzoek, veldverkenning, habitatbeoordeling en de voorgenomen werkzaamheden kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1) Vigerende regelgeving gebiedsbescherming

- * Natura 2000: Op de planlocatie zijn geen condities aanwezig welke gebruik door aangewezen soorten uit Natura 2000-gebied mogelijk maken: de regelgeving van de 'externe werking Natura 2000' is dus niet van toepassing (zie § 3.1).
- * PAS/ Besluit natuurbescherming: De berekening van de te verwachten stikstofdepositie als gevolg van de uitvoeringswerkzaamheden dient separaat van deze rapportage te worden uitgevoerd (zie § 3.1).
- * Natuurnetwerk Nederland: het plangebied vormt onderdeel van het NNN terwijl de betreffende watergang met oevers in dat kader een functie als ecologische verbinding heeft. Met de voorgenomen werkzaamheden wordt de ecologische functie bevorderd waarmee een vergunning niet nodig lijkt (zie ook blz.20).

2) Te baggeren watergang

Hierbij kan worden geanticipeerd op de vrijstelling van de Gedragscode wanneer sprake is van bestendig beheer.

Daarbij moet wel aan de voorwaarden in de Gedragscode worden voldaan met het opstellen van een Ecologisch Werkprotocol en het volgen van de uitvoeringsvoorwaarden (zie § 3.2.1 en blz.20-21), om aan alle te verwachten juridisch zwaarder beschermde soorten tegemoet te komen, in dit geval:

- uitvoering in de periode tussen 1 oktober en 1 december;
- oeverzone ontzien met baggeren;
- ontzien van 25% van de bodem ten aanzien van het baggeren.

Platte schijfhoren is niet aangetroffen zodat hiervoor ook geen beperkingen gelden of ontheffing nodig is.

3) Realiseren depots voor baggeropslag

- * Op de depotlocaties worden géén verblijfplaatsen van zwaarder beschermde diersoorten verwacht en er zijn géén geschikte groeiplaatscondities aanwezig voor de zwaarder beschermde plantensoorten (zie § 3.2.2).
- * Wel dient bij inrichting van de depots tijdens de broedperiode, rekening te worden gehouden met mogelijk broedende vogels.

4) Rietzone met Wilg, Braam en Japanse duizendknoop

In deze zone zijn Poelkikker en Ringslang aangetroffen. Eventuele werkzaamheden in deze zone vereisen aanvraag van een ontheffing inclusief het opstellen van een ecologisch werkprotocol.

Gevlekte witsnuitlibel is geheel niet aangetroffen dus kan buiten beschouwing worden gelaten.

5) Verbeteren ecologische functie verbindingzone

Hierbij is sprake van een keuze tussen (zie ook § 3):

- a) het optimaliseren van de ecologische functie middels wegwerken van achterstallig beheer (terugzetten van Wilg, Japanse duizendknoop en Braam), zie punt 4);
- b) het accepteren van een minder optimale ecologische verbindingfunctie vanwege wilgenopslag in de rietzoom langs de schoonwatergang;

- c) het effectief terugdringen van de invasieve Japanse duizendknoop kan uitsluitend door afgraven tot op het waterniveau, wat ontheffing inclusief het opstellen van een ecologisch werkprotocol vereist (zie ook blz.25-27).

6) Broedvogels

- * Er zijn géén potentieel jaarrond beschermde nesten aangetroffen.
- * In alle gevallen dient met werkzaamheden het broedseizoen te worden ontzien (vanwege watervogels, periode 1 maart t/m eind augustus).

7) Overige soorten en zorgplicht

- * Zoals aangegeven zal ook bij terugzetten van de wilgenopslag in de rietzomen langs de schoonwatergang, geen verstoring ontstaan aan een eventuele vaste vliegroute van vleermuizen boven de watergang (zie blz.26).
- * Met de werkzaamheden kunnen overal wellicht vrijgestelde kleine zoogdieren of amfibieën worden aangetroffen. Hierop is de wettelijke zorgplicht van toepassing (zie blz.9), evenals op fauna welke niet is beschermd. Deze dieren dienen te worden opgepakt en voorzichtig buiten de gevarezone weer te worden weggezet.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis e.a., versie 1.0
- Bij12 (2017). Automatische bijstelling grenswaarde PAS,
<https://www.bij12.nl/assets/Status-Grenswaarde-1-september-2017-v2.pdf>
- Boesveld, A (2011), A. Gmeylig Meyling & R. de Bruyne, De Levende Natuur jg 112 nr. 3: Natuurbeheer, bescherming en biotoeppen van drie bijzondere Nederlandse slakken.
- Bos/ F. (2006), M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7, Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.
- Broekhuizen/ Sim (2016), Kamiel Spoelstra, Johan B.M. Thissen, Kees J. Canters en Jan C. Buys (redactie): Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitgever Naturalis Biodiversity Center en EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers (2009) Raymond.C.M. en Jeroen J.C.W. van Delft (Ravon)/ redactie: De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS-Nederland, Leiden.
- Dijkstra/ Klaas-Douwe B. (2002), Vincent J.Kalkman, Robert Ketelaar, Michiel J.T. van der Weide: De Nederlandse Libellen (Nederlandse Fauna 4). KNNV Uitgeverij.
- DR 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen en aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Brief van de Dienst Rege-lingen, ffw2009.corr.046 van 25 augustus 2009, Ministerie van LNV (thans EZ).
- EZ 2016, Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Versie 1.3 december 2016.
- Floron 2011. Nieuwe atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron/ KNNV Zeist.
- Gmelig Meyling, A.W. & A. Boesveld (2008). Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese habitatrictlijn. resultaten van het inventarisatiejaar 2007/ Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Bennebroek, 30 juni 2008.
- Hustings/ Fred (2018) en Kees Koffijberg. Vogelatlas van Nederland. SOVON Vogel-onderzoek, Uitgeverij Kosmos, Utrecht/ Antwerpen
- Limpens/ H.J.G.A. (1997), K. Mostert en W. Bongers: Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Ministerie van EZ (2016). Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016.
- Musters/ Kees (1992). De Rugstreeppad. Orgaan van de Stichting Duin, nr. 41, december 1992.

NDFD (2019). Quickscanhulp, registratie in samenwerking tussen Het Natuurloket, Gegevensautoriteit Natuur en Regelink, 2019.

NDFD (2015). Online verspreidingsatlas amfibieën, i.s.m. onder meer RAVON, 20 november 2015, <http://verspreidingsatlas.nl>.

Rijsewijk/ Arnold van (2006): Een Rugstreepad in de Polder. Uitgave Ravon Friesland, druk Messerschmidt Grafische Diensten, Roosendaal.

REG 1979, Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn, EEG 79/409, laatstelijk gewijzigd in 2006).

REG 1992/1997, Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke Habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrichtlijn, EEG 92/43, laatstelijk gewijzigd in 1997).

Spitzen-van der Sluis, Annemarieke (2009) & Arnold van Rijsewijk. Voortplantings-succes van de Rugstreepad in een intensief gebruikt agrarisch landschap. Tijdschrift RAVON - 31, augustus 2009/ jg. 10 nr.4.

Van der Lugt, Arjan & Bart Siebelink 2003. Zuid-hollandse ringslangen uiteindelijk autochtoon. Ravon 3/5 2003.

GEBRUIKTE TERMEN EN AFKORTINGEN

aangewezen soorten Natura 2000

soorten planten en/of dieren welke in een ministerieel besluit ten aanzien van een Natura 2000-gebied zijn aangewezen als specifiek met betrekking tot dat gebied te beschermen;

andere soorten (Wnb)

eveneens beschermde soorten, niet behorend tot de soorten van Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn (Bijlage bij de Wet Natuurbescherming);

ecologische functionaliteit (Ffw/ Wnb)

het totaal van alle relevante gebruikaspecten van een diersoort als onderdeel van hun levenswijze (verblijfplaatsen, vaste verplaatsingsroutes, foerageren, voortplantingsfuncties e.d.);

E.I.S. Stichting European Invertebrate Survey - Nederland;

externe werking Natura 2000

de geboden m.b.t. Natura 2000 zijn ook van kracht voor aangewezen fauna-soorten buiten een als zodanig aangewezen gebied wanneer zij daar ook significant gebruik maken voor functies zoals foerage, dagverblijf of hoogwatervluchtplaatsen (bijv. vogels) of voor overwintering (bijv. vleermuizen);

fauna

dierlijke organismen waaronder zoogdieren, vissen, vogels, amfibieën, reptielen, insecten en andere ongewervelden;

flora plantaardige organismen zoals houtgewassen, kruidachtige gewassen, grassen en waterplanten;

foerageren

naar voedsel zoeken, voedsel verzamelen;

habitat

typische woonomgeving van een bepaalde soort;

Habitatrichtlijn, HR-soorten

soorten planten of dieren welke zijn opgenomen in de verschillende Bijlagen van de Europese habitatrichtlijn:

Bijlage IV: dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd;

mitigeren/ mitigerende maatregelen

het zodanig aanpassen van een (plan voor een) ingreep of uitvoeringswijze (met eventuele specifieke maatregelen of voorwaarden) dat de negatieve effecten op de natuur ('natuurschade') tot een minimum worden beperkt of worden voorkomen;

natuurschade

de schade welke door werkzaamheden aan ter plaatse voorkomende (individuen van) beschermde soorten planten en dieren en vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen daarvan, wordt toegebracht door bedreiging, verwonding, beschadiging of aantasting van de leefomgeving of specifieke biotoopomstandigheden;

NDFF

Nationale Databank Flora en Fauna;

NNN Natuurnetwerk Nederland;

Omgevingsdienst

regionale uitvoeringsdienst in opdracht van gemeenten en provincies, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van natuur en milieu;

ongewervelde soorten

diersoorten zónder dan wel met een uitwendig skelet, zoals weekdieren, kevers, mieren en insecten;

ontheffing (Wnb)

een in het kader van de soortbescherming aangegeven toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats welke bescherming in de betreffende wet wordt geregeld;

PAS Programmatistische Aanpak Stikstof;

populatie

groep individuen van één soort die, levende in een bepaald gebied, een voortplantingseenheid vormen;

RAVON

Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland;

RvON

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Dienst Regelingen);

ruderaal, ruderaal terrein

terrein dat sterk door menselijk gebruik is beïnvloed zoals stedelijke (groen-) gebieden, bouwrijpe terreinen, ophogingen, braakliggende terreinen, agrarische gronden enz.

soortgroep

groep organismen van dezelfde klasse of ondersoort: vaatplanten, mossen, zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen, insecten (ondersoorten: vlinders, libellen enz.);

'ter zake kundige' (Ffw/ Wnb)

een persoon die:

- * op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt ecologie, en/of
- * als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
- * zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van soortbescherming en is aangesloten bij de daarvoor bestaande organisaties/ PGO's zoals RAVON, VZZ, SOVON, FLORON enz. (bron: Ministerie van LNV/ EZ);

vaste verblijfplaatsen (Ffw/ Wnb)

zomer-, winter- of paarverblijfplaatsen, vaste migratie- en vliegroutes en cruciale foerageerplekken van vleermuizen; vaste voortplantingslocaties van amfibieën; vaste verblijfplaatsen van Kleine modderkruiper, e.d.; schuil- en broedplaatsen van vogels welke jaarlijks opnieuw als zodanig worden gebruikt;

verspreidingsgegevens/ -onderzoek

met steekproefonderzoek vastgestelde gebieden waar een bepaalde soort verwacht kan worden;

Vogelrichtlijn, VR-soorten

vogelsoorten die zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn; volgens het Europese recht wijzen de lidstaten beschermingszones aan om voor alle aangewezen soorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen om populaties van deze soorten in stand te kunnen houden;

vrijstelling, provinciale (Wnb)

een in het kader van Wnb geregelde provinciale toestemming tot onder meer het verstoren of (per ongeluk, onvermijdelijk,) doden van beschermde dieren en/of vernietigen van beschermde planten en hun groeiplaats, geregeld voor categorieën zoals aangegeven in de Bijlage bij Wnb Onderdelen A & B;

wettelijk belang (Wnb)

in de natuurwetgeving zijn een aantal verschillende belangen opgenomen op basis waarvan het beschermingsregime met betrekking tot soorten van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, mede wordt genuanceerd;

Wnb Wet Natuurbescherming welke vanaf 1 januari 2017 de beschermingskaders met juridische verboden, verplichtingen, voorwaarden en toestemmingen biedt voor (het omgaan met) flora en fauna;

zorgplicht

de in de wet vastgelegde plicht (art. 2) dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten (LNV 2005);
